

بررسی وام‌واژه‌ها در ساخت فعل‌های مرکب در زبان بلوچی بر اساس عوامل اجتماعی

فریده اربابی

دانشجوی کارشناسی ارشد زبانشناسی همگانی، دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار

جلال تابشیر^۱

دانشجوی دکتری زبان‌شناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی فرآیند آمیزش قرضی در ساخت فعل‌های مرکب و میزان استفاده از این نوع فعل‌ها با توجه به زمینه‌های مختلف بر اساس عوامل اجتماعی سن، جنسیت و میزان تحصیلات در زبان بلوچی می‌پردازد. جهت این امر در مکان‌های مختلفی در شهرهای چابهار و نیکشهر گفتگوهایی با گویشوران بومی توسط نگارنده‌ها صورت گرفت و با اجازه خود آن‌ها، مکالمه‌ها ضبط شدند. سپس جملات به تفکیک در نرم‌افزار اکسل تایپ شدند و در نهایت به استخراج فعل‌های موجود پرداخته شد. در کل تعداد ۴۵۰ فعل (۴۲ فعل ساده و ۴۰۸ فعل مرکب) استخراج گردید که ۴۰۸ فعل مرکب مورد بررسی قرار گرفت. نتایج بررسی‌ها حاکی از آن است که تعداد ۲۶۳ فعل مرکب از ترکیب واژه‌های بومی و ریشه فعلی بومی و تعداد ۱۴۵ فعل مرکب دیگر از ترکیب واژه‌های قرضی با ریشه فعلی بومی ساخته شده‌اند. نتایج بررسی‌های انجام‌شده بر روی ۱۴۵ فعل مرکب حاصل از آمیزش قرضی بدین شرح است: در برخی از فعل‌های مرکب واژه قرضی جایگزین واژه بومی شده است، دوم اینکه واژه‌های قرضی همراه با کاربرد یا پدیده‌ای نو وارد زبان بلوچی شده‌اند و در ترکیب با ریشه فعلی بومی، فعل‌های مرکب جدیدی ساخته‌اند، سوم اینکه واژه‌های قرضی از زبان‌های فارسی، عربی و انگلیسی وارد زبان بلوچی شده‌اند و در نهایت عوامل اجتماعی (سن، جنسیت و میزان تحصیلات) در میزان استفاده از فعل‌های مرکب حاصل از آمیزش قرضی تأثیرگذار هستند به طوری که به کاربرد آن‌ها در میان جوانان، زنان و افراد تحصیل کرده بسیار رایج‌تر است.

واژه‌های کلیدی: فعل مرکب، وام‌واژه، آمیزش قرضی، عوامل اجتماعی، زبان بلوچی